

Remeselné cechy

- Remeselný cech bola stavovská organizácia združujúca majstrov jedného alebo viacerých remesiel. Cechy ako záujmové organizácie remeselníkov sledovali ich hospodárske a sociálne záujmy. Kontrolovali ceny, kvalitu, množstvo produkováných výrobkov, pracovný čas, mzdy tovarišov, počet majstrov (t. j. dielní), prijímali a po vyučení prepúšťali učňov, pridelovali vandrovných tovarišov jednotlivým majstrom.

- Zabezpečovali spoločensko-hospodársku rovnosť medzi majstrami, kolegiálne a slušné správanie majstrov navzájom, dôstojné vystupovanie členov cechu na verejnosti počas jarmokov, trhov, cirkevných sviatkov, procesií.

- Členovia cechu zachovávali zásady cechovej solidarity, zabezpečovali pochovávanie členov, podporovali vdovy a siroty majstrov, chorých a starých majstrov. Na čele cechu stál cechmajster. Spoločné schôdze cechu sa konali štvrťročne. Na ich začiatku sa otvárala a na konci zatvárala cechová truhlica, v ktorej boli uložené cechové artikuly, protokoly a iné cechové dokumenty. Symbolmi stavovskej a profesijnej spolupatričnosti členov cechu boli cechové insígnie, používané pri cechových obradoch.

- Na Slovensku bol rozšírený tzv. nemecký, v Európe najrozšírenejší typ cechov. Najstarším dokladom o existencii cechu je sporná zmienka o cechu kožušníkov v Košiciach z roku 1307. Do roku 1525 je na území Slovenska písomne doložených 60 cechov, začiatkom 18. storočia vyše 100 v 160 lokalitách. Generálne cechové artikuly z r. 1813 znemožnili cechom účinne vplývať na množstvo i kvalitu výroby a širokým vrstvám obyvateľstva poskytli príležitosť vyučiť sa remeslu. Cechy boli zrušené zákonom r. 1872.

Cechové artikuly

- Reguly, štatúty:
základný právny dokument cechu. Obsahoval výpočet práv a povinností príslušníkov cechu, zásady ich vzájomných vzťahov, zvyklosti v súkromnom, cechovom i verejnom živote, výšku rôznych poplatkov (napríklad pokút, prírodovedného, členského, označovaného ako kvartalgeld), platov, cien výrobkov, podmienky, za ktorých sa mohol tovariš uchádzať o pozíciu majstra a ďalšie reálie, súvisiace z vnútorným životom cechu.

- Artikuly symbolizovali legálnosť, česť a tradície cechu. Okrem právnej mali aj symbolickú a ceremoniálnu funkciu. Boli uložené v cechovej truhlici. Čítali sa na každom zasadnutí cechu po otvorení truhlice. Až potom nasledoval ďalší program. Artikuly schvaľovala vrchnosť, spravidla mestský magistrát alebo zemepán, od 18. storočia kráľovská kancelária.

- V roku 1813 boli vydané Generálne cechové artikuly, záväzné pre všetky existujúce cechy. Artikuly boli v nemčine, latinčine, od 16. storočia aj v slovenčine a maďarčine. Na Slovensku sú najstaršie zachované cechové artikuly ševcov z Podolínca z roku 1415.

Cechové insígnie

- Predmety so znakmi cechu. Používali sa v cechovom živote a pri prezentácii cechu. Pri cechových schôdzach, hostinách na počesť nového majstra, pri procesiách, pohreboch, príchode i odchode učňov a tovarišov mali spravidla obradnú funkciu.

- K cechovým insígniám patrili: cechová truhlica (láda), cechové pečatidlo, cechová zástava, cechový znak, maľované cechové prestieradlo (štít), odznak cechmajstra v tvare lopatky (feruľa), vývesný štít so znakmi cechu na dome cechmajstra, cechové nádoby – kanvy, poháre, pokály, taniere, čutory, fľaše a ďalšie predmety.

- Insígnie boli majetkom cechu. Ich prevažne bohatá výzdoba zobrazovala nástroje, výrobky alebo patrónov, súvisiacich s výrobnou špecializáciou cechu. Často obsahovala aj nápisy a letopočty. Insígnie svedčili o historických tradíciách cechu, pomáhali udržiavať cechovú spolupatričnosť a hrdosť na vlastné remeslo. Nepriamo upevňovali aj poriadok, subordináciu a hierarchiu v cechu.

Cechový znak

- Obrazec symbolizujúci profesijné zameranie cechu. Symbolické obrazce predstavovali charakteristické, osobitné alebo základné náradie remesla cechu, jeho výrobok, prípadne svätca alebo mytologickú postavu, ktorá sa svojím životom, zamestnaním či spôsobom úmrtia stala patrónom daného remesla. Cechové znaky sa vyskytovali na cechových insígniách, cechových artikuloch, písomnostiach, pečatidlách, zvolávacích tabuľkách, cechových zástavách, vývesných štítoch, na cechových nádobách.

- Ak cech združoval viaceré remeslá, jeho cechový znak obsahoval prvky symbolizujúce každé z nich. Cechové znaky na výrobkoch zaručovali kvalitu a dobrú povesť majstra cechu. Výrobky cechovým znakom označoval majster alebo cechmajster po ich preskúmaní. Zo slovného spojenia cechový znak sa vyvinuli pojmy ciacha (značka výrobcu tovaru) a ciachovanie, potvrdzujúce presnosť mier a váh.

- Zdroje:
- <https://www.ludovakultura.sk/polozka-encyklopedie>